

Пасічник Лариса Леонідівна —

аспірантка Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Коло наукових інтересів: професійний розвиток учителів за рубежом, інноваційні підходи до підготовки педагогічних працівників, методи і технології вдосконалення педагогічної майстерності.
e-mail: lpassichnyk@gmail.com

УДК 378.016(430)

РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У ЦЕНТРАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У НІМЕЧЧИНІ

У статті розкривається суть рефлексивного підходу до розвитку професійної компетентності вчителів у Центрах педагогічної освіти в Німеччині. Проаналізовано погляди німецьких учених щодо розвитку рефлексивної компетентності учителів. Охарактеризовано форми і методи рефлексивного навчання вчителів упродовж трьох фаз підготовки.

Ключові слова: рефлексивний підхід; рефлексивна компетентність; рефлексивні уміння; рефлексивне навчання; форми та методи рефлексивного навчання; Центр педагогічної освіти.

Постановка проблеми. Високі вимоги до професійної компетентності вчителя в сучасних умовах передбачають наявність не лише глибоких знань предмету викладання, але й володіння інтерактивними формами і методами навчання, а також здатності до вдосконалення професійної майстерності впродовж життя.

Професійна компетентність учителя, яка характеризується німецьким професором Е. Терхартом як сукупність фізичних і духовних якостей, необхідних для цілеспрямованого та відповідального вирішення професійних завдань, оцінювання результатів і подальшого розвитку власної професійної майстерності [6, с. 6], розглядається нами як довготривалий процес, що охоплює усі фази підготовки вчителя та може бути реалізованим лише за умови рефлексивного підходу. У діяльності Центрів педагогічної освіти у Німеччині спостерігається збільшення ролі рефлексивного навчання вчителів на усіх етапах підготовки, що потребує використання ефективних форм і методів, які сприятимуть критичному аналізу професійних умінь та переосмисленню практичного досвіду з метою конструктивного вдосконалення вчительської діяльності.

У контексті сучасного процесу модернізації вищої освіти в Україні в напрямі європейської інтеграції та створення загальноєвропейського освітнього простору проблема професійного розвитку вчителів набуває особливої актуальності. Тому досвід Німеччини, зокрема Центрів педагогічної освіти щодо рефлексивного підходу до підготовки вчителів потребує вивчення та переосмислення.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти професійного розвитку вчителів у Німеччині висвітлюються у працях таких німецьких учених як З. Бльомеке (S. Blömeke),

Г. Ганс (G. Hans), Ф. Озер (F. Oser), Р. Месснер (R. Messner), Г. Месснер (H. Messner), К. Реуссер (K. Reusser), Е. Терхарт (E. Terhart), А. Фрей (A. Frey). Дослідженню рефлексивного підходу до розвитку професійної компетентності вчителів присвячені роботи Й. Вільдта (J. Wildt), М. Геліха (M. Göhlich), В. Герцога (W. Herzog), С. Штейн (S. Stein) та інші. Значний внесок у вивчення питання професійної підготовки вчителів у Німеччині зробили вітчизняні та російські учені: Н. Абашкіна, Н. Авшенюк, О. Гладкова, Т. Гордієнко, Л. Завалишина, О. Локшина, Н. Махия, Н. Нічкало, О. Пришляк, Л. Пуховська, С. Синенко, А. Турчин. Особливості психолого-педагогічної підготовки та практико-орієнтованого підходу до професійної підготовки вчителів у Німеччині досліджували С. Бобраков і Л. Дяченко.

Однак, незважаючи на значущість наукових результатів, проблема рефлексивного підходу до розвитку професійної компетентності вчителів у Центрах педагогічної освіти залишається актуальною для української системи освіти та потребує вивчення досвіду її дослідження.

Метою статті є аналіз і розкриття сутності рефлексивного підходу до розвитку професійної компетентності вчителів у Центрах педагогічної освіти у Німеччині.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що *Педагогічний словник* тлумачить поняття «рефлексія» (від пізньолатин. *reflexio*) як повернення назад, роздуми, самоспостереження. Поняття «рефлексія» виникло в філософії та означало процес роздумів індивіда про власну свідомість. Рефлексія – це не просто знання чи розуміння суб'єктом самого себе, а з'ясування того, як інші знають і розуміють «рефлексуючого», його особистісні характеристики, емоційні реакції, когнітивні (пізнавальні) уявлення [3, с. 398].

У німецькомовній науково-педагогічній літературі вживається поняття «саморефлексивне навчання», в основу якого у 80-х рр. ХХ ст. були покладені суб'єктивні теорії навчання, за якими саморефлексивне навчання відбувається, коли суб'єкт навчання усвідомлює та порівнює свої уявлення з науковими теоріями з метою модифікації власного досвіду. Це поняття широко застосовується у біографічних дослідженнях та дослідженнях професійного розвитку учителів. Пізніше професор Е. Терхарт пов'язує саморефлексивне навчання із особистісним розвитком та значенням професійного досвіду у процесі самовдосконалення. Поняття «саморефлексивне навчання» пов'язують також із поняттям «рефлексивний практик» як суб'єкт діяльності, який має рефлексивні здібності та здійснює аналіз і самоаналіз професійної діяльності. Суттєвими ознаками саморефлексивного навчання є такі: зв'язок із професійною біографією; усвідомлення суб'єктивних теорій як умови навчання; порівняння наукових теорій з власними; рефлексивний аналіз навчального процесу інших учителів; емоційне сприйняття; переосмислення власного досвіду з метою самовдосконалення [8, с. 9].

Порівнявши поняття «рефлексія» та «саморефлексивне навчання», ми дійшли висновку, що вони за своєю сутністю є ідентичними. Ми розуміємо рефлексію як уміння об'єктивно аналізувати та оцінювати власні дії з метою усунення недоліків у роботі та поглиблення рівня власної професійної компетентності. Формування рефлексивних умінь майбутніх учителів є основою розвитку професійної майстерності.

Рефлексивний підхід до професійного розвитку вчителів розділяється багатьма німецькими ученими: З. Бльомеке, Д. Варнеке, Й. Вільдт, Й. Кеуффер, Г. Леманн, В. Ніке, К. Реуссера, Е. Терхарт, В. Фіхтен та ін. вважають рефлексивне навчання необхідною умовою розвитку професійної компетентності учителів упродовж життя. Рефлексивні уміння покладені в основу педагогічної професійної кваліфікації та саморозвитку [10, с. 50], адже професіоналізм учителя передбачає не лише якісне проведення уроку, а й уміння здійснювати самоаналіз і рефлексію уроків інших учителів, що складає основу неперервного професійного вдосконалення [7, с. 60–61]. Г. Леманн (G. Lehmann) та В. Ніке (W. Nieke) наголошують, що професійні педагогічні компетентності повинні формуватися у взаємодії чотирьох компонентів: соціального аналізу, діагностики педагогічних ситуацій, саморефлексії та

професійної діяльності. З. Бльомеке, вивчаючи професійну діяльність вчителів, зазначає, що професійний розвиток учителів відбувається впродовж життя через освіту, досвід і рефлексивний аналіз власної професійної компетентності. Вирішальну роль при цьому відіграють знання, педагогічна діяльність та педагогічна етика [1, с. 88].

Основними методами рефлексивного навчання вчителів у Німеччині є методи спостереження, аналізу та діагностування педагогічного явища, фрагментів уроку або цілого уроку, метод індивідуальної бесіди між ментором або викладачем університету та майбутнім учителем, а також метод колегіального аналізу, який застосовується на семінарах і практикумах на базі Центрів педагогічної освіти. Формування та розвиток рефлексивних умінь майбутніх педагогів відбувається під час педагогічної практики та у процесі проведення семінарів, практикумів і тренінгів.

Очевидно, що рефлексивне навчання нерозривно пов'язане із практичною учительською діяльністю. Завдання академічної фази полягає в тому, щоб підготувати майбутнього учителя до здійснення рефлексивного аналізу свого професійного поля, керуючись фаховими, предметно-дидактичними та педагогічними теоріями. У зв'язку із цим основною функцією педагогічної практики є систематичний і цілеспрямований розвиток рефлексивних умінь практикантів та формування навичок аналізу уроку [11, с. 49]. Г. Альтріхтер (H. Altrichter) та В. Лобенвейн (W. Lobenwein) акцентують увагу на розвитку умінь дистанційної рефлексії, поглибленні професійних знань, які можуть бути здобуті завдяки коучингу, зворотному зв'язку, рефлексії чужого та власного досвіду, усвідомленню власних суб'єктивних теорій, метакомунікації. Важливе значення має також розвиток умінь вирішувати конфліктні ситуації у процесі навчально-виховного процесу. Це означає, що майбутні учителі повинні здійснювати аналіз специфічних педагогічних ситуацій та використовувати набутий досвід для подальшого професійного вдосконалення [11, с. 39–40].

Важливою умовою розвитку рефлексивної компетентності майбутніх учителів є створення рефлексивного середовища, встановлення довірливої атмосфери, що досягається передусім завдяки професійній підтримці ментора та супервізора. Аналіз проведеного уроку під час індивідуальної бесіди зі студентом-практикантом або стажером націлений на корекцію помилок і допомогу студенту в усвідомленні його в ролі вчителя; сприянню розвитку його особистісної, фахової та педагогічної компетентностей [11, с. 50–51].

Рефлексивний підхід до розвитку професійної компетентності майбутніх учителів простежується у концепції практичного семестру, який є спільним проектом, розробленим Центром педагогічної освіти у співпраці із фахівцями навчальних семінарів, які представляють 2-у фазу підготовки, та школами-партнерами, де проходить практика.

Практичний семестр у Потсдамському університеті триває 16 тижнів, із них – 14 тижнів у школі. Упродовж 1-го тижня проходять підготовчі семінари з психолого-педагогічних дисциплін (4 год), з предметних дидактик двох дисциплін предмета викладання (по 6 год). Наступні 14 тижнів студент-практикант поєднує практичну діяльність у школі із семінарськими заняттями з психолого-педагогічних дисциплін і предметних дидактик в університеті. За програмою практичного семестру, майбутній учитель повинен відвідати 96 уроків інших практикантів та ментора, провести фрагменти уроків за підтримки ментора та 60 уроків самостійно, які відвідуються викладачем університету. Важливу роль у формуванні навичок аналізу та оцінки власного рівня педагогічних знань, умінь і навичок, виробленні індивідуального стилю майбутнього учителя відіграють ментор та викладач університету, за підтримки яких відбувається аналіз уроків або окремих педагогічних ситуацій. На семінарах-супроводах під час практики застосовується метод колегіального аналізу конкретних педагогічних явищ із практичного досвіду майбутніх учителів. Упродовж 16-го тижня проводяться підсумкові семінари з психолого-педагогічних дисциплін (4 год), з предметних дидактик двох дисциплін викладання (по 6 год), метою яких є аналіз отриманого досвіду [4].

На семінарах-супровадах у Єнському університеті за напрямом «Вступ до спеціальності» опрацьовуються питання щодо диференційованого підходу у навчально-виховному процесі; особистості вчителя; педагогічної етики; різноманітності методичних прийомів; рефлексії власного уроку; розвитку комунікативної компетентності тощо [12].

Рефлексивне навчання стажерів під час референдаріату забезпечується завдяки індивідуальному супроводу стажерів ментором та коучером і використанню методу індивідуальної бесіди. Однак на даному етапі підготовки все більшого значення набуває метод колегіального аналізу на навчальних семінарах. За підтримки фахівця навчальних семінарів проводиться аналіз конкретних педагогічних явищ, уроків стажерів або учителів, метою яких є розвиток методичної компетентності, продукування нових знань та вироблення альтернативних варіантів дій майбутнього педагога у схожих ситуаціях. Крім того, колегіальні методи рефлексії формують здатність майбутнього учителя правильно сприймати критику з боку колег та адекватно реагувати на неї, сприяють розвитку умінь співпрацювати, що є однією із необхідних компетентностей у педагогічній діяльності сучасного учителя.

На особливу увагу заслуговує робота Центрів педагогічної освіти у напрямі організації та проведення семінарів і практикумів для змішаної аудиторії. За переконанням німецьких учених Г. Месснера, К. Реуссера та ін., колегіальний аналіз та обмін досвідом між студентами, референдаріями, учителями-початківцями та досвідченими вчителями сприяють розвитку рефлексивної компетентності, виробленню стратегій розв'язування професійних завдань, аналізу та усвідомленню дієвості дидактичних і педагогічних концепцій [5, с. 34, 38; 9, с. 167].

Як приклад можна назвати проведення розширених семінарів і відкритих уроків з відеофіксацією на базі Центрів педагогічної освіти.

Загалом відеофіксація уроків розглядається як сучасний засіб професійного розвитку вчителів упродовж всіх фаз підготовки. Відеофіксація дає змогу особисто побачити весь хід уроку; є гарною можливістю спостереження за реальною вербальною та невербальною поведінкою вчителя та учнів у конкретному контексті; вільного оперування матеріалом через паузацію для коментування окремих ситуацій; повторного перегляду окремих фрагментів для висвітлення їх з різних предметних і предметно-дидактичних перспектив; збирання та розширення відеотеки як матеріалу для рефлексивного аналізу на семінарах і рефлексії власного уроку з метою генерації нових ідей для професійного самовдосконалення; перенесення теорій, ідей та концепцій навчання і викладання на схожі ситуації у майбутній діяльності; сприяння засвоєнню та вдосконаленню предметно-дидактичної термінології; розвитку аналітично-рефлексивної компетентності; подальшого застосування модифікованого досвіду [10].

Цікавим, на наш погляд, є залучення студентів, референдаріїв і вчителів-практиків до проведення відкритих уроків засобами відеофіксації на базі «університетських класів» у Центрах педагогічної освіти. Так, студенти, референдарії або вчителі школи проводять відкриті уроки із учнями, а в сусідній аудиторії учасники семінару (студенти, референдарії, вчителі) мають можливість безпосередньо спостерігати за ходом уроку та здійснювати колегіальний аналіз за підтримки супервізора (викладача університету).

Такі семінари мають низку переваг для всіх учасників: 1) учні отримують якісну підготовку; 2) вчителі мають можливість спостерігати за колегіальним аналізом власного уроку, що дає можливість оцінити та переосмислити результати своєї праці; 3) студенти та референдарії мають можливість набути новий досвід завдяки проведенню та колегіальному аналізу власного відкритого уроку; 4) викладачі університету мають автентичний матеріал для рефлексії та можливість застосування методу зворотного зв'язку [13].

Особливе значення у реалізації рефлексивного підходу відводиться портфолію, в основу якого покладено метод аналізу та самоаналізу рівня розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів під час 1-ї та 2-ї фаз підготовки.

У дослідженні Л. Дяченко портфолію описується як систематизована задокументована інформація про розвиток професійної компетентності на кожному з

практичних компонентів професійної педагогічної підготовки, що охоплює протокол рефлексії, лист узагальнення досвіду, відгуки вчителів-наставників, консультантів навчальних семінарів та ін. [2, с. 105; 118].

Висновки. Отже, аналіз наукових джерел з проблеми дослідження дає змогу розглядати рефлексивний підхід як необхідну умову розвитку професійної компетентності учителів упродовж усіх фаз їхньої підготовки.

Рефлексивне навчання забезпечується завдяки використанню методів спостереження, оцінки, аналізу педагогічного явища або уроку; проведенню індивідуальної бесіди ментора, коучера або супервізора із студентом-практикантом або стажером під час проходження педагогічної практики та стажування; методу колегіального аналізу та обміну досвідом на семінарах, практикумах і тренінгах із майбутніми учителями, стажерами та вчителями. Індивідуальною формою розвитку та оцінювання професійної компетентності майбутніх учителів може бути й портфоліо педагога.

У сучасних підходах до рефлексивного навчання вчителів у Німеччині спостерігається збільшення уваги до професійної підтримки педагогічної рефлексії у різних форматах, наприклад супервізії, коучингу або організаційної підтримки, які є актуальними в роботі із суб'єктами навчання впродовж усіх фаз навчального процесу. У зв'язку з цим Центри педагогічної освіти розробляють спеціальні програми підготовки супервізорів, коучерів, а також менторів і тьюторів.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними є подальші розвідки у напрямі професійної підготовки вчителів; дослідження інших інноваційних підходів до розвитку їхньої професійної компетентності у Центрах педагогічної освіти Німеччині та можливостей застосування досвіду діяльності німецьких Центрів педагогічної освіти в Україні.

Використані джерела

1. Грачева Е. Ю. К вопросу о профессиональных компетенциях педагогов Германии, содействующих успешности их практической деятельности, и их развитию [Електронний ресурс] / Е. Ю. Грачева // Профессиональное образование в России и за рубежом. – 2012. – 2(6). – С. 87–95. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-professionalnyh-kompetentsiyah-pedagogov-germanii-sodeystvuyuschih-uspeshnosti-ih-prakticheskoy-deyatelnosti-i-ih-razvitiu>
2. Дяченко Л. М. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл в університетах Федеративної республіки Німеччина : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. М. Дяченко. – К., 2016. – 227 (300) с.
3. Педагогічний словник / [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
4. Allgemeine Informationen zum Schulpraktikum im Masterstudium (Praxissemester) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uni-potsdam.de/fileadmin01/projects/zelb/images/Dokumente/Master/PS/Allgemeine_Infos_PS.pdf
5. Ernst-Fabian A. Professionalisierung des beruflichen Lernens durch universitäre Lehrerfortbildung? [Електронний ресурс] / Dissertation / A. Ernst-Fabian. – Hagen : Fachbereich Kultur – und Sozialwissenschaften, 2005. – 254 s. – Режим доступу: http://deposit.fernuni-hagen.de/41/1/ges_06_02_13.pdf
6. Herzog W. Reflexive Praktika in der Lehrerinnen- und Lehrerbildung [Електронний ресурс] / W. Herzog. – Режим доступу: https://www.bzl-online.ch/archivdownload/artikel/BZL_1995_3_253-273.pdf
7. Keuffer J. Reform der Lehrerbildung und kein Ende? Eine Standortbestimmung [Електронний ресурс] / J. Keuffer // Erziehungswissenschaft. – 2010. – № 40. – S. 51–67. – Режим доступу: [file:///C:/Users/Taral/Downloads/Erziehungswissenschaft-2010_40%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Taral/Downloads/Erziehungswissenschaft-2010_40%20(1).pdf)
8. Martschinke S. Die Bedeutung von selbstreflexivem und forschendem Lernen in der Ausbildung für Lehramtsstudierende [Електронний ресурс] / S. Martschinke, B. Kopp, M. Hallitzky // Paradigma. – 2007. – № 1. – S. 6–15. – Режим доступу: http://www.zlf.uni-passau.de/fileadmin/dokumente/einrichtungen/zlf/paradigma/2007_1.pdf
9. Messner H., Reusser K. Die berufliche Entwicklung von Lehrpersonen als lebenslanger Prozess [Електронний ресурс] / H. Messner. – Режим доступу: <https://www.ife.uzh.ch/dam/jcr:00000000->

- 3212-6146-ffff-ffff5f64501/Messner_Reusser_Berufliche_Entwicklung_lebenslanger_Prozess.pdf
10. Reusser K. Situiertes Lernen mit Unterrichtsvideos [Електронний ресурс] / K. Reusser // Journal für Lehrerinnen und Lehrerbildung. – 2005. – № 2. – S. 9–18. – Режим доступу: http://www.didac.uzh.ch/static/files/Publikationen/2005/Reusser_2005.pdf
 11. Warneke D. Aktionsforschung und Praxisbezug im DaF-Lehrerausbildung [Електронний ресурс] / Dissertation / Dagmara Warneke. – Kassel : Fachbereich Sprach – und Literaturwissenschaften. – 2006. – 599 s. – Режим доступу: <http://www.uni-kassel.de/upress/online/frei/978-3-89958-272-7.volltext.frei.pdf>
 12. Zentrum für Lehrerbildung und Bildungsforschung [Електронний ресурс] / Friedrich-Schiller-Universität Jena. – Режим доступу: <http://www.zlb.uni-jena.de/Lehrerbildung.html>
 13. Zentrum für Lehrerbildung und Bildungsforschung [Електронний ресурс] / Universität Würzburg. – Режим доступу: http://www.zfl.uni-wuerzburg.de/fort_und_weiterbildung_fuer_lehrkraefte/

References

1. Gracheva E. Ju. K voprosu o professional'nyh kompetencijah pedagogov Germanii, sodejstvujushih uspehnosti ih prakticheskoj dejatel'nosti, i ih razvitii [Elektronnyy resurs] / E. Ju. Gracheva // Professional'noe obrazovanie v Rossii i za rubezhom. – 2012. – 2(6). – S. 87–95. – Rezhym dostupu: <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-professionalnyh-kompetentsiyah-pedagogov-germanii-sodejstvuyuschih-uspehnosti-ih-prakticheskoy-deyatelnosti-i-ih-razvitii>
2. Diachenko L. M. Psykholoho-pedahohichna pidhotovka maibutnikh uchyteliv zahalnoosvitnikh shkil v universytetakh Federatyvnoi respubliky Nimechchyna : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / L. M. Diachenko. – K., 2016. – 227 (300) s.
3. Pedahohichniy slovnyk / [za red. M. D. Yarmachenka]. – K. : Pedahohichna dumka, 2001. – 514 s.
4. Allgemeine Informationen zum Schulpraktikum im Masterstudium (Praxissemester) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.uni-potsdam.de/fileadmin01/projects/zelnb/images/Dokumente/Master/PS/Allgemeine_Infos_PS.pdf
5. Ernst-Fabian A. Professionalisierung des beruflichen Lernens durch universitäre Lehrerfortbildung? [Elektronnyy resurs] / Dissertation / A. Ernst-Fabian. – Hagen : Fachbereich Kultur – und Sozialwissenschaften, 2005. – 254 s. – Rezhym dostupu: http://deposit.fernuni-hagen.de/41/1/ges_06_02_13.pdf
6. Herzog W. Reflexive Praktika in der Lehrerinnen- und Lehrerbildung [Elektronnyy resurs] / W. Herzog. – Rezhym dostupu: https://www.bzl-online.ch/archivdownload/artikel/BZL_1995_3_253-273.pdf
7. Keuffer J. Reform der Lehrerbildung und kein Ende? Eine Standortbestimmung [Elektronnyy resurs] / J. Keuffer // Erziehungswissenschaft. – 2010. – № 40. – S. 51–67. – Rezhym dostupu: [file:///C:/Users/Tara/Downloads/Erziehungswissenschaft-2010_40%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Tara/Downloads/Erziehungswissenschaft-2010_40%20(1).pdf)
8. Martschinke S. Die Bedeutung von selbstreflexivem und forschendem Lernen in der Ausbildung für Lehramtsstudierende [Elektronnyy resurs] / S. Martschinke, B. Kopp, M. Hallitzky // Paradigma. – 2007. – № 1. – S. 6–15. – Rezhym dostupu: http://www.zlf.uni-passau.de/fileadmin/dokumente/einrichtungen/zlf/paradigma/2007_1.pdf
9. Messner H., Reusser K. Die berufliche Entwicklung von Lehrpersonen als lebenslanger Prozess [Elektronnyy resurs] / H. Messner. – Rezhym dostupu: https://www.ife.uzh.ch/dam/jcr:00000000-3212-6146-ffff-ffff5f64501/Messner_Reusser_Berufliche_Entwicklung_lebenslanger_Prozess.pdf
10. Reusser K. Situiertes Lernen mit Unterrichtsvideos [Elektronnyy resurs] / K. Reusser // Journal für Lehrerinnen und Lehrerbildung. – 2005. – № 2. – S. 9–18. – Rezhym dostupu: http://www.didac.uzh.ch/static/files/Publikationen/2005/Reusser_2005.pdf
11. Warneke D. Aktionsforschung und Praxisbezug im DaF-Lehrerausbildung [Elektronnyy resurs] / Dissertation / Dagmara Warneke. – Kassel : Fachbereich Sprach – und Literaturwissenschaften. – 2006. – 599 s. – Rezhym dostupu: <http://www.uni-kassel.de/upress/online/frei/978-3-89958-272-7.volltext.frei.pdf>
12. Zentrum für Lehrerbildung und Bildungsforschung [Elektronnyy resurs] / Friedrich-Schiller-Universität Jena. – Rezhym dostupu: <http://www.zlb.uni-jena.de/Lehrerbildung.html>
13. Zentrum für Lehrerbildung und Bildungsforschung [Elektronnyy resurs] / Universität Würzburg. – Rezhym dostupu: http://www.zfl.uni-wuerzburg.de/fort_und_weiterbildung_fuer_lehrkraefte/

Пасечник Л. Л.,
аспірантка Нежинського державного університету імені Ніколая Гоголя,
e-mail: llpasichnyk@gmail.com

РЕФЛЕКСИВНЫЙ ПОДХОД К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ В ЦЕНТРАХ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ГЕРМАНИИ

В статье раскрывается сущность рефлексивного подхода к развитию профессиональной компетентности учителей в Центрах педагогического образования в Германии. Проанализированы взгляды немецких ученых о проблеме развития рефлексивной компетентности учителей. Охарактеризованы формы и методы рефлексивного обучения учителей в тернии трех фаз подготовки.

Ключевые слова: рефлексивный подход; рефлексивная компетентность; рефлексивные умения; рефлексивное обучение; формы и методы рефлексивного обучения; Центр педагогического образования.

Pasichnyk L.,
Ph.D student, M. Hohol State University in Nizhyn,
e-mail: llpasichnyk@gmail.com

REFLECTIVE APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE AT THE TEACHER TRAINING CENTRES IN GERMANY

The author of the article analyzes the concepts "reflection" and "self-reflective training", which are based on the ability to conduct analysis and self-analysis of teachers' professional actions or activity as a whole in order to improve them; characterizes reflective approach to the teachers' professional development; summarizes the range of activities of teacher training centres in terms of reflective teacher training; describes the forms and the methods of reflective teacher training in the course of three phases of training. It was determined that the main methods are the method of observing, analyzing and diagnosing a pedagogical phenomenon, a part of a lesson or the whole lesson; the method of one-to-one training between a mentor or teacher of the university and teacher trainees; and the peer analyzing method.

Reflective learning is inextricably linked to teachers' practical activities. The main function of teaching practice in the 1st phase of training (university studies) is systematic and purposeful development of trainees' reflective skills, skills of analyzing a lesson provided by using the method of one-to-one training between a mentor or a teacher of the university and a teacher trainee and the peer analyzing method at the seminars held at the university. The 2nd phase (Referendariat) provides a further development of reflective competence of trainees through individual support by mentors and coaches. It was found out that the peer analyzing method is gaining more importance for analyzing trainees' and teachers' lessons at educational seminars.

The article focuses on the activity of teacher training centres regarding reflective training of students, trainees, teachers, beginners and experienced teachers in terms of organizing and holding joint seminars and workshops with the use of peer analysis and experience exchange between the individuals of the educational process.

Keywords: professional competence, professional development, reflective approach, reflective competence, reflective ability, reflective training, forms and methods of reflective training, teacher training centre.